



Brüssel, 10.12.2024
COM(2024) 577 final

2024/0319 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega muudetakse määrusi (EL) nr 1308/2013, (EL) 2021/2115 ja (EL) 2021/2116
seoses põllumajandustootjate positsiooni tugevdamisega toiduainete tarneahelas**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Ühine põllumajanduspoliitika (edaspidi „ÜPP“) on järjestikuste reformidega muudetud sissetulekutoetusepõhisemaks ja turule orienteeritumaks ning on aidanud kaasa põllumajandustoodete hindade vaba kujunemisele. Nende reformidega reageeriti peamiselt siseprobleemidele, ülejäägile ja kriisidele. Enamik põllumajandussektori probleeme on aga tingitud põllumajanduse välistest teguritest, mis nõuavad laiemat poliitilist vastust.

ÜPPga on juba ette nähtud teatavad meetmed, mille eesmärk on tugevdada põllumajandustootjate positsiooni toiduainete tarneahelas. Siiski eeldatakse, et surve põllumajandustulule jätkub, kuna põllumajandustootjad seisavad silmitsi kasvavate riskide, suurenevate sisendikulude ja rangemate tootmisnõuetega.

COVID-19 pandeemia ja Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukraina vastu on toonud kaasa energiaga seotud põllumajanduslike sisendite kulude enneolematu kasvu ja pikaajalise kõrge inflatsiooni perioodi, mis mõjutab põllumajandustootjate kulusid ja toiduhindu. Samal ajal jätkavad põllumajandustootjad jõupingutusi, et muuta oma tootmine kooskõlas ELi standarditega kestlikumaks.

Lisaks on paljud tarbijad, kes seisavad silmitsi suurenenud elukallidusega, muutnud oma tarbimisharjumusi ja hakanud ostma odavamaid toiduaineid. See on veelgi destabiliseerinud lisandväärtuse jaotumist toiduainete tarneahelas, tekitanud ebastabiilsust kasumi ja kulude jaotamisel tarneahelas osalejate vahel, õhutanud proteste ning suurendanud usaldamatust.

Komisjon esitas 15. märtsil 2024 aruteludokumendi, milles teatas meetmetest, mille eesmärk on parandada põllumajandustootjate positsiooni toiduainete tarneahelas. Komisjoni teatatud meetmetes sisaldus määruse (EL) nr 1308/2013 ja sellega seotud ÜPP määruste sihipärane muutmine.

Põllumajanduse ja kalanduse nõukogu 26. märtsi 2024. aasta istungil toetati aruteludokumendis välja kuulutatud meetmeid.

Poliitilistes suunistes järgmisele Euroopa Komisjonile (2024–2029) rõhutatakse vajadust põllumajandustootjate õiglase ja piisava sissetuleku järele ning vajadust korrigeerida olemasolevat tasakaalustamatust, tugevdada põllumajandustootjate positsiooni ja kaitsta neid veelgi paremini ebaausate kaubandustavade eest.

Lisaks kutsuti ELi põllumajanduse tulevikku käsitlevas strateegilises dialoogis, mille Euroopa Komisjoni president kuulutas välja oma 13. septembri 2023. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus, mis käivitati 2024. aasta jaanuaris ning mis tõi oma lõpparuandes kokku 29 peamist sidusrühma Euroopa põllumajanduslikust toidutööstusest, kodanikuühiskonnast, maakogukondadest ja akadeemilistest ringkondadest,¹ üles kohandama põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas. Strateegilise dialoogi juhtpõhimõtetes rõhutatakse selgelt, et turutingimused peavad võimaldama põllumajandustootjatele ja teistele toiduainete tarneahelas osalejatele inimväärset sissetulekut ning et võimusuhted toiduainete tarneahelas peavad olema hästi tasakaalustatud. Strateegilise dialoogi soovitude esimeses peatükis käsitletakse õiglast ja konkurentsivõimelist toiduainete väärtusahelat, mis saavutatakse tänu põllumajandustootjate positsiooni tugevdamisele toiduainete väärtusahelas. Soovitudes osutatakse eelkõige

¹ [Strateegiline dialoog ELi põllumajanduse tuleviku üle.](#)

lepingutele ja kutsutakse üles käsitlema andmeid tootmiskulude ja hindade kohta oluliste elementidena lepinguläbirääkimistel, samuti märgitakse võimalust alustada läbirääkimisi kulude erakorralise suurenemise korral. Ühtlasi mainitakse soovitudes vahendusemehhanismide tähtsust. Koostöö vallas kutsutakse soovitudes üles tugevdama tootjaorganisatsioone ja tootjaorganisatsioonide liite ning lihtsustama nende tunnustamisprotsessi ja neile antavat sihipärast toetust. Strateegilises dialoogis tunnistatakse, et kestlikkuse majanduslik, keskkonnavalne ja sotsiaalne mõõde on nii Euroopa ühiskonna jaoks üldiselt kui ka eelkõige põllumajandusliku toidutööstuse süsteemide jaoks võrdse tähtsusega ning et ÜPP peaks edendama positiivseid keskkonnavalaseid ja sotsiaalseid tulemusi ning toetama kestliku ärimudeli mitmekesistamist, sealhulgas näiteks lühikesi tarneahelaid.

Kooskõlas strateegilise dialoogi aruandes esitatud soovitustega on seega asjakohane võtta meetmeid, et tugevdada põllumajandustootjate lepingulist staatust ja taastada toiduainete tarneahelas osalejate usaldus.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

ELi toimimise lepingu artiklis 39 on sätestatud ÜPP eesmärgid:

- tõsta põllumajanduse tootlikkust tehnilise progressi edendamise ning põllumajandusliku tootmise ratsionaalse arengu tagamise ja tootmistegurite, eelkõige tööjõu optimaalse kasutamise teel;
- selle kaudu kindlustada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase, eelkõige põllumajandusega tegelevate inimeste isikutulu suurendamise teel;
- stabiliseerida turud;
- tagada varude kättesaadavus;
- tagada mõistlikud tarbijahinnad.

Käesolev ettepanek on kooskõlas nende eesmärkidega ja praegu kehtivate ÜPP määruste (ühise turukorralduse määrus,² ÜPP strateegiakava määrus³ ning ÜPP rahastamise, haldamise ja seire määrus⁴) üldise filosoofiaga.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Käesoleva ettepanekuga muudetakse praegu kehtivate ÜPP määruste piiratud arvu sätteid, muutmata seejuures nende sisu. Kuna need sätted on kooskõlas liidu muude poliitikavaldkondadega, on ettepanek samuti nende poliitikavaldkondadega kooskõlas.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/2024-05-13>).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/2024-05-25>).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 187, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/2022-08-26>).

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 42 esimene lõik ja artikli 43 lõige 2, kuna: i) käesoleva ettepanekuga muudetakse määrusi (EL) nr 1308/2013, (EL) 2021/2115 ja (EL) 2021/2116, mis kõik põhinevad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikel 2; ii) määrus (EL) nr 1308/2013 põhineb ka ELi toimimise lepingu artikli 42 esimesel lõigul ja käesolev ettepanek sisaldab ühtlasi sätteid, millega reguleeritakse konkurentsieeskirjade (mitte)kohaldamist.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Käesoleva ettepanekuga muudetakse ELi tasandil vastu võetud kehtivaid määrusi, mida kohaldatakse kõigis liikmesriikides.

Muudatusettepanekute eesmärk on tugevdada põllumajandustootjate positsiooni põllumajanduslike toiduainete tarneahelas järgmiselt: i) lihtsustades tootjaorganisatsioonide tunnustamise eeskirju; ii) tõhustades lepingute sõlmimise eeskirju; iii) kehtestades eeskirjad sektoriüleste vabatahtlike märgete „aus“, „õiglane“ ja samaväärsete märgete ning märke „lühikesed tarneahelad“ kasutamise kohta; iv) luues võimaluse anda liikmesriikidele liidu rahalist toetust meetmete jaoks, mida ettevõtjad võtavad turu tõsise tasakaalustamatuse ajal; ning v) parandades liikmesriikide põllumajandussektori organiseerituse taset, toetades selleks tootjaorganisatsioone, kes rakendavad rakenduskavasid, ning tõhustades sektoripõhiste sekkumiste kasutuselevõttu muudes sektorites, nagu on osutatud määruse (EL) 2021/2115 artikli 42 punktis f.

Muudatustega säilitatakse tootjatele võrdsed tingimused ja kehtivate määrustega juba saavutatud ühtlustamise tase. Seetõttu leitakse, et liikmesriigid ei saa neid meetmeid üksi rakendada.

• Proportsionaalsus

Ettepanekuga muudetakse kehtivaid määrusi üksnes ulatuses, mis on vajalik eespool kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks, tagades samal ajal, et muudatused jäävad sihipäraseks, ja võimaldades asjakohast paindlikkust.

Kavandatud muudatustega muudetakse ainult kehtivate määruste piiratud arvu sätete konkreetseid aspekte. Muudatustega tõhustatakse ja tugevdatakse veelgi kehtivaid sätteid seoses lepingutega, mis on sõlmitud põllumajandustootjate ja nende organisatsioonide ning teiste tarneahelas osalejate vahel, samuti tugevdatakse tootjaorganisatsioonide ja nende liitude läbirääkimispositsiooni, vähendatakse nende tunnustamisega seotud halduskoormust ning luuakse innustav raamistik vabatahtlike kavade ja kokkulepete jaoks, mille eesmärk on parandada põllumajandustootjate tasustamist ja sotsiaalse kestlikkuse algatusi.

• Vahendi valik

Kuna käesoleva ettepanekuga muudetakse kehtivaid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi, tuleb muudatused teha samuti Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

• Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

Ettepanek ühise turukorralduse määruse ja muude ÜPPga seotud määruste sihipärase muudatuste kohta on üks komisjoni 15. märtsi 2024. aasta aruteludokumendis välja

kuulutatud meetmetest. Kuna põllumajandussektori ees seisvatele pakilistele probleemidele ja põllumajandustootjate protestidele on vaja kiiresti reageerida, ei tehtud kehtivate õigusaktide järelhindamist ega toimivuskontrolli.

- **Konsulterimine sidusrühmadega**

Kuna Euroopa põllumajandussektori pakilistele probleemidele reageerimiseks on vaja kiiresti tegutseda, ei ole korraldatud ühtegi tagasisidekorjet ega avalikku konsultatsiooni. Asjaomaste sidusrühmadega konsulteeriti aga sihipärastel kohtumistel (vt „Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine“).

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Kuigi meetmete kiireloomulisuse tõttu ei korraldatud ühtegi tagasisidekorjet ega avalikku konsultatsiooni, on komisjon esitanud kavandatud meetmed mitu korda nõukogule, kodanikuühiskonna dialoogirühma laiendatud kohtumisele asjaomaste sidusrühmadega, Euroopa konkurentsivõrgustikule ning kahepoolsetel kohtumistel, kus osalesid kõik asjaomased ELi tasandi ühendused põllumajanduslike toiduainete tarneahelas, sealhulgas tarbijate ühendused.

- **Mõjuhinnang**

Arvestades vajadust astuda viivitamata samme põllumajandussektori ees seisvatele pakilistele probleemidele reageerimiseks, ei olnud võimalik mõjuhinnangut läbi viia.

Kavandatud meetmed on aga välja töötatud sidusrühmadelt, eelkõige kodanikuühiskonna dialoogirühma laiendatud kohtumiselt, Euroopa konkurentsivõrgustikult ja kahepoolsetelt kohtumistelt, kuhu on kaasatud kõik põllumajanduslike toiduainete tarneahela asjaomased ELi tasandi ühendused, sealhulgas tarbijad, ning Euroopa Parlamendi põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni esimehelt saadud teabe põhjal.

Meetmed on ühtlasi kooskõlas 2024. aasta septembri ELi põllumajanduse tulevikku käsitleva strateegilise dialoogi asjakohaste soovitustega.

Ettepaneku mõju sõltub teatavate vabatahtlike meetmete võtmisest põllumajandustootjate ja põllumajandustoodete ostjate poolt ning liikmesriikide otsustest kasutada ettenähtud võimalusi ja erandeid.

Kolme kuu jooksul pärast ettepaneku vastuvõtmist koostatakse komisjoni talituste töödokument. Selles kirjeldatakse selgelt käsitletavaid küsimusi, kavandatud sihipäraseid muudatusi ja nende tõenäolist mõju ning kokkuvõtet sidusrühmadelt saadud tagasisidest.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Käesolev ettepanek on üks meetmetest, mis kuulutati välja komisjoni 15. märtsi 2024. aasta aruteludokumendis lihtsustamispaketi osana. Vähendatud halduskoormuse kvantifitseerimine esitatakse komisjoni talituste töödokumendis võimalikult suures ulatuses.

- **Põhiõigused**

Käesolevas ettepanekus austatakse põhiõigusi ja järgitakse eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei avalda eelarvele mõõdetavat mõju.

Kuigi meetmed 12–17 (loetletud punktis 5 „Muu teave. Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus“) võivad kiirendada rakenduskavade rakendamist tootjaorganisatsioonide poolt ja

suurendada sellest tulenevalt kulusid, jäävad kõik nimetatud meetmetega seotud kulud EAGFi vaheülemäära piiresse.

EAGFist rahastatava põllumajandusreservi puhul ei nähta ettepanekus ette selle kogusumma muutmist. Kuigi reservi kasutamine ühise turukorralduse määruse artikli 222 kohaselt vastu võetud meetmete rahastamiseks võib mõjutada summade võimalikku eraldamist muudele erakorralistele meetmetele konkreetsel aastal, ei saa neid praeguses etapis kvantifitseerida.

Puu- ja köögiviljasektori tootjaorganisatsioonidele antav liidu finantsabi, mille liikmesriigid on rakenduskavade rakendamiseks heaks kiitnud, piirdub teatava protsendiga (4,1 % kuni 5,5 % sõltuvalt toetusesaajate liigist ja taotletavatest eesmärkidest) kõnealuste tootjaorganisatsioonide turustatud toodangu väärtusest.

Ettepanek sisaldab sätteid, millega antakse liikmesriikidele teatav paindlikkus seoses rahaeraldistega otsetoetuste vormis sekkumise viiside ja muudes sektorites kasutatavate sekkumisviiside puhul. Muudes sektorites tegutsevatele tootjaorganisatsioonidele liidu finantsabi andmiseks kättesaadavaks tehtavad vahendid piirduvad summadega, mis kantakse (asjaomaste õigusnormide piires) üle liikmesriikide poolt otsustatud ja komisjoni poolt heaks kiidetud otsetoetustest. Kui liikmesriigid otsustavad seda paindlikkust kasutada, mõjutab see üksnes otsetoetuste ja muude sektorite eraldisi ning muudatus jääb EAGFi piiresse. Mõju ei ole praeguses etapis võimalik kvantifitseerida.

5. MUU TEAVE

• Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Käesoleva ettepanekuga muudetakse määrusi (EL) nr 1308/2013, (EL) 2021/2115 ja (EL) 2021/2116. Seetõttu jäävad rakenduskava ning seire-, hindamis- ja aruandluskord samaks nagu praegu kehtivas raamistikus.

• Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)

Ei kohaldata (õigusakt on määrus).

• Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

1. Tuleks kehtestada miinimumnõuded selliste märgete kasutamiseks, millega kirjeldatakse kaubandustavasid, et tagada lisandväärtuse õiglane jaotamine põllumajandustootjatele. Eesmärk on suurendada nende märgete kasutamise läbipaistvust ja usaldusväarsust, et tagada lisandväärtuse õiglane jaotamine toiduainete tarneahelas, vältida selliste märgete väärkasutamist ning tagada, et tarbijatel on usaldusväärne teave lisandväärtuse õiglase jaotamise kohta põllumajandustootjatele ja lühikestele tarneahelatele.

2. Iga põllumajandustoodete tarne kohta peaks olema sõlmitud kirjalik leping, välja arvatud teatavad erandid ja liikmesriikide võimalus vabastada teatavad põllumajandustooted sellest nõudest.

3. Kirjalikud lepingud peaksid sisaldama teatavaid elemente, mis tagavad lõpliku hinna arvutamisel läbipaistvuse ja prognoositavuse.

4. Lepingud, mille kestus on pikem kui kuus kuud, peaksid sisaldama läbivaatamisklauslit, et põllumajandustootjatel, tootjaorganisatsioonidel või tootjaorganisatsioonide liitudel oleks võimalik taotleda lepingu läbivaatamist, eelkõige olukordades, kus hind ei kata enam tootmiskulusid, ning lõpetada leping, kui selline taotlus tagasi lükatakse.

5. Liikmesriigid peaksid looma vahendusmehhanismi ja tegema selle kättesaadavaks osalistele, kes soovivad seda kasutada.
6. Tuleks lihtsustada tootjaorganisatsioonide määratlemist ja tunnustamist käsitlevaid kehtivaid eeskirju. Lisaks tuleks mahepõllumajanduslike toodete tootjate vahelise koostöö tõhustamiseks teha sõnaselgelt võimalikuks tootjaorganisatsioonide loomine nende tootjate poolt ja nimetatud organisatsioonide tunnustamine.
7. Tuleks selgitada tootjaorganisatsioone käsitlevaid kehtivaid eeskirju, tagamaks, et tootjaorganisatsioone luuakse põllumajandustootjate algatusel ja neid kontrollitakse eeskirjade kohaselt, mis võimaldavad põllumajandustootjatest liikmetel oma organisatsioone ja selliste organisatsioonide otsuseid demokraatlikult kontrollida.
8. Tunnustamata tootjaorganisatsioonidel, sealhulgas ühistutel peaks olema lubatud pidada oma liikmete nimel läbirääkimisi osa või kogu oma toodangut käsitlevate lepingutingimuste üle.
9. Tunnustatud tootjaorganisatsioonide liitudel peaks olema võimalik pidada oma tunnustatud tootjaorganisatsioonide liikmete nimel läbirääkimisi lepingutingimuste üle.
10. Algatuste kasutamise edendamine selliste vabatahtlike märgetega, mida kasutatakse kaubandusviiside tähistamiseks, nagu „aus“, „õiglane“ või nendega samaväärsed märged ja „lühike tarneahel“, tuleks lisada eesmärkide loetellu, mida tunnustatud tootmisharudevaheline organisatsioon võib järgida.
11. Põllumajandustooteid ja toiduaineid käsitlevate vertikaalsete ja horisontaalsete koostööalgatuste suhtes, mille eesmärk on kohaldada teatavaid kohustuslikest nõuetest rangemaid sotsiaalse kestlikkuse nõudeid, ei tohiks kohaldada ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1.
12. Tuleks muuta määrust (EL) 2021/2115 seoses teatavatesse sektoritesse sekkumiste liikidega. Lisaks tuleks teatavates sektorites suurendada liidu finantsabi rakenduskavadele.
13. Liidu rahalist toetust rakenduskavadele, mida rakendavad puu- ja köögiviljasektori tootjaorganisatsioonid liikmesriikides, kus tootjate organiseerituse tase jääb rakenduskava rakendamisele eelnenud kolmel järjestikusel aastal alla 10 %, tuleks suurendada 50 %-lt 60 %-le.
14. Tuleks pakkuda konkreetset stiimulit noortele põllumajandustootjatele ja uutele põllumajandustootjatele, kes ühinevad tunnustatud tootjaorganisatsiooniga ja teevad oma valdustes investeeringuid.
15. Liidu rahalist toetust tootjaorganisatsioonidele ja tootjaorganisatsioonide liitudele ebasoodsate ilmastikutingimuste, loodusõnnetuste, taimahaiguste või kahjurite leviku korral tuleks teatavatel tingimustel suurendada 50 %-lt 70 %-le tegelikest kuludest.
16. Liikmesriikidel peaks olema alates 2025. aastast lubatud kasutada kuni 6 % oma otsetoetuste eraldistest selleks, et toetada määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 1 lõike 2 punktides a–h, k, m, o–t ja w sätestatud sektoreid ning määruse (EL) 2021/2115 VI lisas loetletud tooteid hõlmavaid sektoreid.
17. Määrust (EL) 2021/2116 tuleks muuta, et võimaldada teatavatel eraettevõtjatel kasutada konkreetsete ühistegevuse kategooriate toetamiseks põllumajandusreservi, mis on vastu võetud eesmärgiga stabiliseerida turu tõsise tasakaalustamatuse all olevaid sektoreid.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse määrusi (EL) nr 1308/2013, (EL) 2021/2115 ja (EL) 2021/2116 seoses põllumajandustootjate positsiooni tugevdamisega toiduainete tarneahelas

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 42 esimest lõiku ja artikli 43 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse kontrollikoja arvamust¹,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust²,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust³,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Põllumajandussektor, eelkõige põllumajandustootjad, seisavad silmitsi mitmesuguste probleemidega. COVID-19 pandeemia ja Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukraina vastu on toonud kaasa energiaga seotud põllumajanduslike sisendite kulude enneolematu kasvu ja pikaajalise kõrge inflatsiooni perioodi, mis mõjutab põllumajandustootjate kulusid ja toiduhindu. Samal ajal jätkavad põllumajandustootjad jõupingutusi, et muuta oma tootmine keskkonnakestlikumaks. Paljud tarbijad, kes seisavad silmitsi suurenenud elukallidusega, on ühtlasi muutnud oma tarbimisharjumusi ja hakanud ostma odavamaid toiduaineid. See on veelgi destabiliseerinud lisandväärtuse jaotumist toiduainete tarneahelas ning suurendanud ebakindlust põllumajandustootjate tegevuses, õhutades proteste ja tekitades usaldamatust. Seega on asjakohane võtta meetmeid nende probleemide lahendamiseks ja toiduainete tarneahelas osalejate usalduse taastamiseks.
- (2) Erinevad põllumajanduse ja toiduainete tarneahela ettevõtjad, kes tegutsevad tootmise, töötlemise, turustamise, jaotamise ja jaemüügi eri etappides, on välja töötanud kavad ja märgised, et edendada kaubandustavasid, millega tagatakse lisandväärtuse õiglane jaotamine põllumajandustootjatele ning lühikeste tarneahelate loomine ja säilitamine. Kõnealuseid kaubandustavasid kirjeldavate vabatahtlike märgete kasutamise miinimumnõuete kehtestamine on vajalik, et suurendada nende märgete kasutamise läbipaistvust ja usaldusväärsust toiduainete tarneahelas, ning sellega täiendatakse

¹ ELT C, ...

² ELT C, ...

³ ELT C, ...

olemasolevaid toidu märgistamist käsitlevaid õigusnorme, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1169/2011⁴.

- (3) Suurema usalduse ja õigluse huvides toiduainete tarneahelas tuleks märkeid „aus“, „õiglane“ või samaväärseid märkeid kasutada üksnes selliste kaubandustavade tähistamiseks, mis tagavad põllumajandustootjate ja ostjate vahelistes ärisuhetes stabiilsuse ja läbipaistvuse ning hinnakujunduse, mida osalevad põllumajandustootjad peavad õiglaseks, ning mis toetavad ja aitavad kaasa ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisele, seda sealhulgas viisil, mis on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1760⁵ I lisaga.
- (4) Märget „lühike tarneahel“ tuleks kasutada üksnes selliste kaubandustavade tähistamiseks, mille puhul põllumajandustootjate ja tarbijate vahel on otsene ühendus, mis võimaldab vahetada teavet tootmisprotsessi ja toote kohta otse, sealhulgas sidevahendite ja/või vahendaja kaudu, kes tagab sellise teabevahetuse müügi hetkel. Teise võimalusena võib seda märget kasutada ka juhul, kui põllumajandustootjate ja nende geograafilises läheduses asuvate tarbijate vahel on tihe seos, sealhulgas piiriüleses kontekstis. See motiveerib tarbijaid maksma hindu, mis on põllumajandustootjatele nende toodangu eest õiglane tasu, mis tugevdavad ja aitavad kaasa maapiirkondade arengule ning suurendavad toodete päritolu ja tootmismeetodite läbipaistvust.
- (5) Võttes arvesse turutingimusi, tarbijate muutuvaid ootusi, edusamme nii turustamisstandardites kui ka asjakohastes rahvusvahelistes standardites, tuleks komisjonile anda rakendamislõuanded, et tagada ühetaolised tingimused selliste vabatahtlike märgete kasutamiseks, millega määratakse kindlaks põllumajandustootjatele lisandväärtuse õiglase jaotamise ning lühikeste tarneahelate loomise ja säilitamisega seotud kaubandustavad. Neid lõuandeid tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011⁶.
- (6) Samadel põhjustel peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte täiendavate vabatahtlike märgete kohta, mis on samaväärsed märgetega „aus“ või „õiglane“.
- (7) Kuigi liikmesriigid võivad säilitada või kehtestada siseriiklikud sätted, millega nähakse ette täiendavad nõuded vabatahtlike märgete kasutamiseks kaubandustavade jaoks, ei tohiks need sätted takistada, piirata ega tõkestada nende märgete kasutamist teises liikmesriigis seaduslikult toodetud või turustatavate toodete puhul.
- (8) Kirjalike lepingute kasutamisel on ettevõtjate vastutuse tagamisel oluline roll, kuna sellega suurendatakse teadlikkust turusignaali tähtsusest, kohandatakse pakumist

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrus (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004 (ELT L 304, 22.11.2011, lk 18, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1169/oj>).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1760, mis käsitleb äriühingute kestlikkusosalast hoolduskohustust ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ning määrust (EL) 2023/2859 (ELT L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj>).

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamislõuandete teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

nõudlusega, parandatakse hindade ülekandumist tarneahelas, suurendatakse läbipaistvust ning tegeldakse ebaausate kaubandustavade ja ennetatakse neid. Seetõttu tuleks piima- ja piimatootesektori lepinguliste suhete korda laiendada ka muudele toodetele kui toorpiimale, tagades samas kooskõla muudes põllumajandussektorites kohaldatavate lepinguliste suhete korraga.

- (9) Selleks et suurendada liikmesriikide jaoks paindlikkust ja lihtsustada tootjaorganisatsioonide tunnustamise menetlust, millega vähendatakse tehingukulusid ja parandatakse tõhusust, peaksid tootjaorganisatsioone käsitlevad eeskirjad võimaldama nende tunnustamist ühe taotluse alusel, mis hõlmab mitut sektorit ja toodet. Lisaks tuleks mahepõllumajanduslike toodete tootjate vahelise koostöö tõhustamiseks sõnaselgelt sätestada tootjaorganisatsioonide loomine mahepõllumajanduslike toodete tootjate poolt ja nimetatud organisatsioonide tunnustamine. Tootjaorganisatsioonide ja nende põhikirja tunnustamise kriteeriumidega tuleks ühtlasi ette näha, et tootjaorganisatsioonid loouakse põllumajandustootjate algatusel ja neid kontrollitakse eeskirjade kohaselt, mis võimaldavad põllumajandustootjatest liikmetel oma organisatsiooni ja otsuseid demokraatlikult kontrollida. See ei tohiks välistada teiste tootjate, kes ei ole põllumajandustootjad, ja mittetootjate liitumist tootjaorganisatsioonidega.
- (10) Selleks et edendada edasist kestlikku arengut, mis on aluslepingu keskne põhimõte ja liidu poliitika prioriteetne eesmärk, ning tagada kogu tarneahelas põllumajandustootjate ja ostjate vaheliste ärisuhete läbipaistvus, stabiilsus ja õiglus, peaks liikmesriikidel olema võimalik tunnustada tootjaorganisatsioone, kes püüavad saavutada konkreetseid eesmärke kaubandustavasid tähistavate vabatahtlike märgetega, nagu „aus“, „õiglane“ või samaväärne märged ning „lühike tarneahel“.
- (11) Selleks et tagada põllumajandustootjatele rahuldav elatustase, parandada nende läbirääkimispositsiooni töötajate ja muude tarneahelas tegutsejatega ning võimaldada lisandväärtuse ühtlasemat jaotumist tarneahelas, tuleks võimalust, et läbirääkimisi osa või kogu nende toodangut hõlmavate lepingutingimuste üle saab pidada nende liikmete nimel, laiendada tunnustamata tootjaorganisatsioonidele, sealhulgas ühistutele. Selleks et tagada tunnustatud tootjaorganisatsioonide liikmetega võrdne kohtlemine, tuleks selle võimaluse suhtes kohaldada asjakohaseid piiranguid. Eelkõige peaksid seda võimalust kasutama tunnustamata tootjaorganisatsioonid vastama liidu tasandil kehtestatud tunnustuskriteeriumidele ja tegelema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1308/2013⁷ sätestatud tegevustega, sealhulgas oma liikmete toodangu tarnimise ja turustamise koondamisega.
- (12) Selleks et tugevdada tunnustatud tootjaorganisatsioonide läbirääkimispositsiooni ja tagada põllumajandusliku tootmise elujõuline areng, tuleks tunnustatud tootjaorganisatsioonide liitudel lubada pidada oma liikmete nimel läbirääkimisi oma liikmete kogutoodangut või selle osa käsitlevate lepingutingimuste, sealhulgas hinna üle. Seda võimalust tuleks lubada tingimusel, et kõnealustesse liitudesse kuuluvad organisatsioonid ei ole ka mõne teise tootjaorganisatsioonide liidu liikmed ning et liidu tegevusega hõlmatud toodete kogus ei ületa 33 % mis tahes liikmesriigi kogutoodangust. Turul tõhusa konkurentsi säilitamiseks ei tohiks tunnustatud

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj>).

tootjaorganisatsioonide liitudel ühtlasi lubada pidada läbirääkimisi lepingutingimuste üle, kui nendesse liitudesse kuuluvad ka tunnustamata tootjaorganisatsioonid.

- (13) Selleks et ostjad ei kahjustaks tootjaorganisatsioonide läbirääkimispositsiooni, tuleks ostjate ja tootjaorganisatsioonide liikmete vaheliste kontaktide jaoks kehtestada asjakohased kaitsemeetmed. Kuigi ostjad võivad tootjaorganisatsioonide liikmetega ühendust võtta, ei tohiks nimetatud kontaktid kahjustada tootjaorganisatsiooni eesmärkide saavutamist ega toodangu tarnimise ja turustamise koondamist.
- (14) Tootmisharudevahelistel organisatsioonidel on oluline roll tarneahelas tegutsejate vahelise dialoogi võimaldamisel ning kogu tarneahelas parimate tavade, turu läbipaistvuse, stabiilsuse ja õigluse edendamisel põllumajandustootjate ja ostjate vahelistes kaubandussuhetes. Seepärast on asjakohane lisada tunnustatud tootmisharudevahelise organisatsiooneesmärkide loetellu selliste algatuste edendamine, mis hõlmavad kaubandustavade jaoks kasutatavate vabatahtlike märgete, nagu „aus“, „õiglane“ või samaväärsete märgete ja märke „lühike tarneahel“ lisamist.
- (15) Teatavad liikmesriigid on otsustanud, et kõik põllumajandustoodete tarned nende territooriumil peavad olema hõlmatud osaliste vaheliste kirjalike lepingutega. Kui liikmesriigid seda võimalust ei kasuta, võivad põllumajandustootjad, tootjaorganisatsioonid või tootjaorganisatsioonide liidud taotleda kirjalike lepingute kasutamist. Põllumajandustootjate nõrgema läbirääkimispositsiooni ja ostjate poolsete kaubanduslike survemeetmete hirmu tõttu võib põllumajandustootjatel ja nende liitudel olla siiski raske sellist taotlust esitada. Selleks et suurendada tarneahelas usaldust, läbipaistvust ja tõhusust ning võimaldada kõigil põllumajandustootjatel, tootjaorganisatsioonidel ja tootjaorganisatsioonide liitudel saada kasu kirjalikest lepingutest, peaks põllumajandustootja, tootjaorganisatsiooni või tootjaorganisatsioonide liidu poolt liidus tehtud põllumajandustoodete tarned töötlejale, turustajale või jaemüüjale olema hõlmatud kirjaliku lepinguga.
- (16) Turusignaali paremaks arvessevõtmiseks ja hindade ülekandumise parandamiseks peaks liikmesriikidel olema võimalik nõuda põllumajandustoodete tarnimiseks kirjalike lepingute kasutamist muudelt tootjatelt kui põllumajandustootjatelt, tootjaorganisatsioonidelt või tootjaorganisatsioonide liitudelt ning nõuda, et ostjad kasutaksid kirjalikke pakkumusi põllumajandustoodete tarnelepingute sõlmimiseks. Lihtsuse ja tehingukulude vähendamise huvides tuleks käesolevas määruses sätestada teatavad erandid kirjalike lepingute või kirjalike pakkumuste kasutamise nõudest ning lubada liikmesriikidel vabastada teatavad tarned kirjalike lepingute või kirjalike pakkumuste kasutamise nõudest, jättes samas põllumajandustootjatele ja nende liitudele võimaluse taotleda kirjalike lepingute või kirjalike pakkumuste kasutamist, kui selline kohustus puudub.
- (17) Kirjalike lepingute nõutav kasutamine põllumajandustoodete tarnimiseks ja kõnealuste lepingute kasutamise põhitõingimused tuleks sätestada liidu tasandil, tagades samas, et lepinguosaliste õigust pidada läbirääkimisi oma lepingute kõigi osade üle ei piirata rohkem, kui on rangelt vajalik.
- (18) Selleks et julgustada lepinguosalisi kirjaliku lepingu sõlmimise või läbivaatamise üle tekkinud vaidluste korral rahumeelse lahenduseni jõudmisel, peaksid liikmesriigid kehtestama vahendusmehhanismid. Liikmesriigid peaksid teavitama komisjoni oma territooriumil kehtivatest vahendusmehhanismidest või nende loomisest ning komisjon võib hõlbustada nende mehhanismidega seotud parimate tavade vahetamist.

- (19) Hindade ülekandemehhanismide toimimise hõlbustamiseks olukorras, kus põllumajandustoodete tarnimise eest makstav lõplik hind arvutatakse lepingus sätestatud eri tegurite kombineerimise teel, peaksid need tegurid hõlmama objektiivseid näitajaid, indekseid või arvutusmeetodeid, mis on osalistele kergesti arusaadavad. Vältimaks olukorda, kus põllumajandustootjad on sunnitud süstemaatiliselt müüma oma tootmiskuludest madalama hinnaga, peaksid lõpphinna näitajad, indeksid ja arvutamise meetodid kajastama turutingimuste muutusi ja tarnitavate põllumajandustoodete tootmiskulusid.
- (20) Võttes arvesse põllumajandustootjate ja nende organisatsioonide haavatavat läbirääkimispositsiooni, hiljutisi põllumajandusliku sisendi kulude ja turuhindade märkimisväärse kõikumise juhtumeid ning vajadust tõhusama hindade ülekandumise järele tarneahelas, peaksid üle kuue kuu kestvad lepingud sisaldama läbivaatamisklauslit, mille võivad käivitada põllumajandustootjad ja nende organisatsioonid. Selline klausel peaks võimaldama põllumajandustootjatel taotleda pärast kuue kuu möödumist mis tahes ajal lepingu osade läbivaatamist ja lubama neil lepingut lõpetada, kui läbivaatamise suhtes kokkuleppele ei jõuta, ilma et see mõjutaks lepinguosaliste õigust pidada läbirääkimisi muude lepingu muutmise võimaluste üle.
- (21) Selleks et suurendada lepingute läbipaistvust ja aidata kaasa õiglasematele kaubandustavadele, peaks liikmesriikidel olema võimalik nõuda põllumajandustoodete tarnimiseks kirjalike lepingute registreerimist.
- (22) Teatavad põllumajandustooteid ja toiduaineid käsitlevad vertikaalsed ja horisontaalsed koostööalgatused, mille eesmärk on kohaldada kohustuslikest nõuetest rangemaid nõudeid, võivad avaldada positiivset mõju ühise põllumajanduspoliitika eesmärgile tagada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase ja liidu säästva arengu eesmärgile. Seepärast ei tohiks selliste algatuste suhtes teatavatel asjaoludel kohaldada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1.
- (23) Turu tõsise tasakaalustamatuse ajal võivad eraettevõtjate kollektiivse tegevuse konkreetsete kategooriad aidata kaasa asjaomaste sektorite stabiliseerimisele. Selleks et tagada eraettevõtjatele selliste meetmete võtmiseks vajalikud vahendid, peaks komisjon olema võimeline tegema nende meetmete toetamiseks põllumajandusreservist kättesaadavaks olemasolevad liidu vahendid. Samuti peaks liikmesriikidel olema võimalik eraldada täiendavaid riiklikke vahendeid.
- (24) Selleks et võimaldada suhkrupeedikasvatajatele suurem lepinguline selgus ja tagada ühtlustatud lepinguline raamistik, võttes samas arvesse suhkrupeedisektori eripära, tuleks suhkrupeedi tarnelepingutes sisalduvad ostutingimused viia kooskõlla tingimustega, mille alusel kasutatakse kirjalikke lepinguid muudes põllumajandussektorites.
- (25) Seepärast tuleks määrust (EL) nr 1308/2013 vastavalt muuta.
- (26) Selleks et tugevdada põllumajandustootjate positsiooni toiduainete tarneahelas, tuleks muuta mitut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115⁸ sätet, milles käsitletakse sekkumisviise teatavates sektorites. Nende muudatuste eesmärk on aidata

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj>).

põllumajandustootjatel saada või jääda määruse (EL) nr 1308/2013 alusel tunnustatud tootjaorganisatsioonide või tootjaorganisatsioonide liitude liikmeks, võttes arvesse selliste organisatsioonide ja liitude positiivset rolli tootjate läbirääkimispositsiooni tugevdamisel. Lisaks tuleks selleks, et tagada tootjaorganisatsioonidele ÜPP strateegiakavade kaudu tõhusam ja sihipärasem toetus, ette näha võimalus suurendada liidu finantsabi rakenduskavadele teatavates sektorites.

- (27) Teatavates liikmesriikides on tootjaorganisatsioonide turustatud puu- ja köögiviljatoodangu väärtus võrreldes puu- ja köögiviljatoodangu koguväärtusega liidu keskmisest tunduvalt väiksem. Nagu on sätestatud määruse (EL) 2021/2115 artiklis 53, võivad liikmesriigid olemasolevate rahaliste stiimulite hulgas juba anda riiklikku finantsabi tootjaorganisatsioonidele, mis asuvad teatavates piirkondades, kus organiseerituse tase on liidu keskmisest märkimisväärselt madalam. Selleks et suurendada konkurentsivõimet, tugevdada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas ja luua uusi tootjaorganisatsioone, tuleks rahalist stiimulit, mis seisneb liidu finantsabi suurendamises 10 % võrra, anda tootjaorganisatsioonidele liikmesriikides, kus tootjate organiseerituse tase on asjaomase rakenduskava rakendamisele eelneval kolmel järjestikusel aastal alla 10 %.
- (28) Hõlbustamiseks põlvkondade vahetumist põllumajandussektoris ja soodustamiseks uute tootjaliikmete sisenemist tootjaorganisatsioonidesse puu- ja köögiviljasektoris ning määruse (EL) 2021/2115 artikli 42 punktis f osutatud muudes sektorites, tuleks noortele põllumajandustootjatele ja uutele põllumajandustootjatele, kes ühinevad määruse (EL) nr 1308/2013 alusel tunnustatud tootjaorganisatsiooniga, pakkuda eristiimulit. Sellest tulenevalt tuleks teha kättesaadavaks liidu finantsabi võimalik suurendamine 10 % võrra kulutusteks, mis on seotud investeringutega noore põllumajandustootja või sellise uue tootja valdustes, kes liitub tunnustatud tootjaorganisatsiooniga esimest korda.
- (29) Kuna viimastel aastatel on korduvalt esinenud ebasoodsaid ilmastikutingimusi, loodusõnnetusi, taimehaigusi ja kahjurite levikut, on tootjaorganisatsioonide ja tootjaorganisatsioonide liitude jaoks osutunud kasulikuks, kui neil on võimalik suunata rakendusfondi vahendeid, sealhulgas liidu rahalist abi, ümber sekkumistesse, mis on vajalikud kõnealuste sündmuste tagajärgedega tegelemiseks. Seepärast on vaja ette näha võimalus suurendada määruse (EL) 2021/2115 artikli 52 lõikes 1 sätestatud liidu finantsabi teatavatel tingimustel 50 %-lt 70 %-le tegelikest kuludest.
- (30) Selleks et toetada sekkumisviiside kehtestamist määruse (EL) 2021/2115 artikli 42 punktis f osutatud muudes sektorites, tuleks liikmesriikidele alates 2025. aastast võimaldada täiendavat paindlikkust, et kohandada neile sektoritele vahendite eraldamist, kasutades kuni 6 % oma eraldistest otsetoetusteks.
- (31) Seepärast tuleks määrust (EL) 2021/2115 vastavalt muuta.
- (32) Tagamiseks põllumajandusreservist liidu vahendite kättesaadavaks tegemine liikmesriikidele, et toetada eraettevõtjate ühistegevust turu tõsise tasakaalustamatuse ajal, tuleks põllumajandusreservi kasutamise võimalust laiendada ühistegevuse toetamisele, kui komisjon otsustab, et nende meetmete suhtes konkurentsieeskirju ei kohaldata.

- (33) Seepärast tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116⁹ artiklit 16 vastavalt muuta.
- (34) Selleks et anda turuosalistele vajalikku aega kohanemiseks ja võimaldada komisjonil hinnata olemasolevaid riiklikke süsteeme ja tavadid, tuleks vabatahtlike märgete „aus“, „õiglane“ ja nendega samaväärsete märgete ning märke „lühikesed tarneahelad“ reserveerimisega seotud õigusnormide kohaldamine kahe aasta võrra pärast käesoleva määruse jõustumist edasi lükata. Selleks et ettevõtjad saaksid kohandada oma lepingulisi suhteid kirjalikke lepinguid käsitlevate uute õigusnormidega, tuleks nende normide kohaldamine 18 kuu võrra pärast käesoleva määruse jõustumist edasi lükata,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1
Määruse (EL) nr 1308/2013 muutmine

Määrust (EL) nr 1308/2013 muudetakse järgmiselt.

- (1) II osa II jaotise I peatüki 1. jaos lisatakse pärast 3. alajagu järgmine alajagu:

„3a. alajagu

Vabatahtlike märgete kasutamine kõigi artikli 1 lõikes 2 loetletud sektorite toodete puhul

Artikkel 88a

Kaubandustavasid tähistavad vabatahtlikud märked

1. Märkeid „aus“ või „õiglane“ või nende märgetega samaväärseid märkeid võib eraldi või koos muude märgetega kasutada ainult artikli 1 lõikes 2 loetletud sektoritesse kuuluvate turulelastavate toodete märgistusel, esitlemisel, reklaammaterjalil või äridokumentidel, tingimusel et neid märkeid kasutatakse ostjate teavitamiseks tootmise, turustamise või turulelaskmise korraldamise olemasolevatest viisidest, mis aitavad kaasa vähemalt järgmisele:
 - (a) stabiilsus ja läbipaistvus põllumajandustootjate suhetes ostjatega kogu tarneahelas,
 - (b) hind, mida osalevad põllumajandustootjad peavad oma toodete eest õiglaseks, ning
 - (c) ühisalgatused, mille eesmärk on saavutada üks või mitu ÜRO kestliku arengu eesmärki.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 187, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj>).

2. Märget „lühike tarneahel“ võib eraldi või koos muude märgetega kasutada ainult artikli 1 lõikes 2 loetletud sektoritesse kuuluvate turulelastavate toodete märgistusel, esitlemisel, reklaammaterjalil või äridokumentidel, tingimusel et seda märget kasutatakse ostjate teavitamiseks tootmise, turustamise või turulelaskmise korraldamise olemasolevatest viisidest, millega nähakse ette:
 - (a) otsene ühendus põllumajandustootja ja toote lõpptarbija vahel või
 - (b) tihe seos ja geograafiline lähedus põllumajandustootja ja toote lõpptarbija vahel.
3. Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, et täpsustada lõike 1 punktides a, b ja c ning lõike 2 punktides a ja b osutatud tingimusi, võttes arvesse kõiki asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 229 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

4. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 227 vastu delegeeritud õigusakte, millega muudetakse lõiget 1, et lisada märgetega „aus“ või „õiglane“ samaväärseid märkeid, kui selliseid samaväärseid märkeid kasutatakse turul ostjate teavitamiseks lõikes 1 osutatud kaubandustavadest.
 5. Liikmesriigid võivad vastu võtta või säilitada siseriiklikud õigusnormid, millega kehtestatakse lisaks lõike 1 punktides a, b ja c ning lõike 2 punktides a ja b osutatud tingimustele veel täiendavad tingimused vastavalt lõigetes 1 ja 2 osutatud märgete kasutamiseks. Selliste õigusnormidega ei keelata, piirata ega takistata lõigetes 1 ja 2 osutatud märgete kasutamist toodete puhul, mis on seaduslikult toodetud või turustatud teises liikmesriigis ning kannavad lõigetes 1 ja 2 osutatud märkeid.
 6. Käesolev artikkel ei piira määruses (EL) nr 1169/2011 sätestatud normide kohaldamist.“
- (2) Artikkel 148 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 148

Lepingulised suhted piima- ja piimatootesektoris

1. Iga piima ja piimatoodete tarne kohta liidus põllumajandustootjalt, tootjaorganisatsioonilt või tootjaorganisatsioonide liidult töötlejale, kogujale, turustajale või jaemüüjale sõlmitakse osaliste vahel kirjalik leping.

Selline leping peab vastama lõigetes 4 ja 8 sätestatud tingimustele.

Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab mõiste „koguja“ ettevõtjat, kes transpordib toorpiima põllumajandustootjalt või teiselt kogujalt toorpiima töötlejale või teisele kogujale, kusjuures toorpiima omandiõigus antakse iga kord üle.

2. Liikmesriigid võivad ühtlasi otsustada, et:
- a) piima ja piimatoodete tarne kohta muult tootjalt kui põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit töötlejale, kogujale, turustajale või jaemüüjale sõlmitakse kirjalik leping;
 - b) piima ja piimatoodete esmaostjad teevad kirjaliku pakkumuse sõlmida leping, mille alusel põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit tarnib piima ja piimatooteid.

Sellised lepingud või lepingu pakkumused peavad vastama lõigetes 4 ja 8 sätestatud tingimustele.

3. Liikmesriigid kehtestavad vahendusmehhanismi, et hõlmata juhtumeid, kus puudub vastastikune kokkulepe lõigetes 1 ja 2 osutatud lepingu sõlmimiseks või sellise lepingu läbivaatamiseks.

Liikmesriigid teavitavad komisjoni oma territooriumil kehtestatud vahendusmehhanismidest.

4. Lõigetes 1 ja 2 osutatud leping või pakkumus lepingu sõlmimiseks:

- (a) sõlmitakse või tehakse enne tarnimist,
- (b) on kirjalik ning
- (c) hõlmab eelkõige järgmist:
 - i) tarne eest makstav hind,
 - mis ei muutu ja mis määratakse kindlaks lepingus, või
 - mille arvutamiseks kombineeritakse mitmesugused lepingus kindlaks määratud tegurid, mis hõlmavad objektiivseid näitajaid, indekseid või lõpphinna arvutamise meetodeid, mis on kergesti juurdepääsetavad ja arusaadavad ning kajastavad turutingimuste ja tootmiskulude, tarnitavate koguste ning tarnitava piima ja piimatoodete kvaliteedi või koostise muutumist. Selleks võivad liikmesriigid määrata kindlaks näitajad vastavalt objektiivsetele kriteeriumidele, mis põhinevad tootmist ja toidutarneahelat käsitlevatel uuringutel. Lepinguosalistel on vabadus viidata nendele näitajatele või mis tahes muudele näitajatele;
 - ii) toorpiima kogus või tarnitava piima või piimatoodete kvaliteet ja kogus ning selliste tarnete ajakava;
 - iii) lepingu kestus, mis võib olla määratletud kindla tähtajaga või olla tähtajatu koos lepingu lõpetamist käsitlevate sätetega. Kui lepingu minimaalne kestus on pikem kui kuus kuud, sisaldab see läbivaatamisklauslit, mille võib käivitada põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit;
 - iv) üksikasjad maksetähtaegade ja maksekorra kohta;
 - v) piima või piimatoodete kogumise või tarnimise kord ning

vi) vääramatu jõu korral kohaldatavad eeskirjad.

5. Erandina lõigetest 1 ja 2 ei nõuta kirjalikku lepingut või kirjalikku pakkumust lepingu sõlmimiseks järgmistel juhtudel:
- (a) tootjaorganisatsiooni või ühistu liige tarnib piima või piimatooteid tootjaorganisatsioonile või ühistule, mille liige ta on, tingimusel et selle tootjaorganisatsiooni või ühistu põhikirjas või selles sätestatud või selle alusel antud eeskirjades ja otsustes sisalduvad sätted, millel on lõikega 4 ette nähtud sätetega sarnane mõju;
 - (b) piima või piimatoodete esmaostja on mikro- või väikeettevõtja soovitusel 2003/361/EÜ¹⁰ tähenduses;
 - (c) piima või piimatoodete tarnimine ja nende eest maksmine toimuvad samaaegselt;
 - (d) tarne toimub tasuta või seoses sellise piima või selliste piimatoodete kõrvaldamisega, mis ei ole enam müügikõlblikud.
6. Liikmesriigid võivad otsustada, et kirjalikku lepingut või kirjalikku pakkumust lepingu sõlmimiseks ei nõuta ühel või mitmel järgmistest juhtudest:
- (a) tarne on seotud toodetega, mille väärtus on võrdne liikmesriigi poolt kindlaksmääratava künnisega või sellest väiksem ja mis ei ületa 10 000 eurot;
 - (b) tarne puudutab piima ja piimatooteid, mille pakkumine on hooajaline, mille järgi on kõikuv nõudlus või mis riknevad kiiresti;
 - (c) tarne puudutab piima ja piimatooteid, mille puhul kasutatakse traditsioonilisi või tavapäraseid müügitavasid.
7. Kui kirjalikku lepingut või kirjalikku pakkumust lepingu sõlmimiseks lõike 5 punktide b, c ja d või lõike 6 kohaselt ei nõuta, võib põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit nõuda, et piima või piimatoodete tarne kohta tuleb sõlmida kirjalik leping või kirjalik pakkumus lepingu sõlmimiseks. Selline leping või pakkumus lepingu sõlmimiseks peab vastama lõikes 4 ja lõike 8 esimeses lõigus sätestatud tingimustele.
8. Põllumajandustootjate, tootjaorganisatsioonide või tootjaorganisatsioonide liitude ning kogujate, töötlejate, turustajate või jaemüüjate vahel sõlmitud piima või piimatoodete tarnelepingute kõik punktid, sealhulgas lõike 4 punktis c sätestatud punktid ja nende alapunktid, on lepinguosaliste vahel vabalt kokkulepitavad.
- Liikmesriigid võivad kehtestada ühe või mitu järgmistest kohustustest:
- (a) seoses käesoleva artikli lõikes 1 osutatud kirjalike lepingutega:
 - i) lepinguosaliste kohustus leppida kokku piima või piimatoodete teatava tarnitava koguse ja nimetatud tarne eest makstava hinna omavahelises suhtes;
 - ii) lepingu miinimumkestus, mis on vähemalt kuus kuud ja mis ei tohi takistada siseturu nõuetekohast toimimist;

¹⁰ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).

- (b) lõike 2 punktis b osutatud kirjalike pakkumuste puhul kohustus, et kirjalik pakkumus peab sisaldama lepingu minimaalset kestust, mis on sätestatud siseriiklikus õiguses. Selline miinimumkestus on vähemalt kuus kuud ja see ei tohi takistada siseturu nõuetekohast toimimist.

Põllumajandustootjad, tootjaorganisatsioonid või tootjaorganisatsioonide liidud võivad teise lõigu kohaselt kehtestatud lepingu miinimumkestusest kirjalikult keelduda.

9. Liikmesriigid võivad nõuda, et piima või piimatoodete ostja registreeriks lõikes 1 osutatud kirjalikud lepingud enne, kui põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit tarnib asjaomase piima või piimatoodet nende territooriumil asuvale kogujale, töötlejale, turustajale või jaemüüjale.
10. Lõigetega 2, 6, 8 ja 9 ette nähtud võimalusi kasutavad liikmesriigid teavitavad komisjoni nende kohaldamisest.
11. Komisjon võib vastu võtta rakendusaktid, millega kehtestatakse meetmed, mis on vajalikud lõigete 4 ja 5 ühtseks kohaldamiseks, ning meetmed, mis on seotud lõikes 10 sätestatud liikmesriikide teavitamiskohustusega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 229 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.“.

(3) Artiklit 152 muudetakse järgmiselt:

(a) lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

i) punkt a asendatakse järgmisega:

„a) koosnevad ühe või mitme artikli 1 lõikes 2 loetletud sektori tootjatest või mahepõllumajanduslike toodete tootjatest ühes või mitmes artikli 1 lõikes 2 loetletud sektoris ning mida põllumajandustootjatest liikmed kontrollivad vastavalt artikli 153 lõike 2 punktile c;“;

ii) punkti b sissejuhatav lause asendatakse järgmisega:

„b) on asutatud põllumajandustootjate algatusel ja tegelevad vähemalt ühe järgmise tegevusega:“;

iii) punkti c alapunkt vi asendatakse järgmisega:

„vi) tootmisstandardite kasutamise edendamine ja tehnilise abi andmine, tootekvaliteedi parandamine ja kaitstud päritolunimetusega, kaitstud geograafilise tähisega või riikliku kvaliteedimärgisega toodete arendamine, algatuste tegemine lühikeste tarneahelate edendamiseks või artiklis 88a osutatud vabatahtlike märgete kasutamiseks;“;

(b) lõike 1a esimene lõik asendatakse järgmisega:

„1a. Erandina ELi toimimise lepingu artikli 101 lõikest 1 võib käesoleva artikli lõike 1 kohaselt tunnustatud tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioon, sealhulgas

ühistu, keda liikmesriik ei ole tootjaorganisatsioonina tunnustanud, kuid mis vastab käesoleva artikli lõikes 1 ja artiklis 154 sätestatud nõuetele, oma liikmete nimel nende kogutoodangu või kogutoodangu osaga seoses kavandada tootmist, optimeerida tootmiskulusid, viia põllumajandustooteid turule ja pidada läbirääkimisi põllumajandustoodete tarnelepingute üle.“;

(c) lõikesse 1b lisatakse teine lõik:

„Erandina lõikest 1a ja esimesest lõigust võib artikli 156 lõike 1 alusel tunnustatud tootjaorganisatsioonide liit samuti tegeleda lõike 1a esimeses lõigus osutatud tegevustega, tingimusel et:

- (a) selle liikmeid on tunnustatud vastavalt käesoleva artikli lõikele 1,
- (b) selle liikmed ei ole ühegi tootega seoses mõne teise tunnustatud tootjaorganisatsioonide liidu liikmed,
- (c) selle liikmed vastavad lõike 1a teise lõigu punktides a ja b sätestatud tingimustele,
- (d) lõike 1a esimeses lõigus osutatud tegevustega hõlmatud tootmiskaht ei ületa 33 % ühegi liikmesriigi kogutoodangust.“.

(4) Artiklit 153 muudetakse järgmiselt:

(a) lõike 2 punkt c asendatakse järgmisega:

„c) eeskirjad, mis võimaldavad põllumajandustootjatest liikmetel demokraatlikult kontrollida oma organisatsiooni ja selle otsuseid, samuti selle arvepidamist ja eelarveid;“;

(b) lõige 2a asendatakse järgmisega:

„2a. Tootjaorganisatsiooni põhikirjas võidakse ette näha võimalus, et liikmed on vahetus kontaktis ostjatega, kui see vahetu kontakt ei ohusta tootjaorganisatsiooni eesmärke või tarnete koondamist ja toodete turule laskmist tootjaorganisatsiooni poolt. Tarnete koondamine loetakse tagatuks tingimusel, et tootjaorganisatsioon peab läbirääkimisi müügi peamiste elementide, nagu hinna, kvaliteedi ja mahu üle ning määrab need kindlaks.“;

(c) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata piima- ja piimatootesektori tootjaorganisatsioonide suhtes.“.

- (5) Artikli 157 lõike 1 punkti c lisatakse järgmine alapunkt:

„xvii) artiklis 88a osutatud vabatahtlike märgete kasutamise edendamine.“.

- (6) Artikkel 168 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 168

Lepingulised suhted

1. Iga artikli 1 lõikes 2 loetletud sektori põllumajandustoodete, välja arvatud piim, piimatooted ja suhkur, tarne kohta põllumajandustootjalt, tootjaorganisatsioonilt või tootjaorganisatsioonide liidult töötlejale, turustajale või jaemüüjale sõlmitakse osaliste vahel kirjalik leping.

Selline leping peab vastama lõigetes 4 ja 8 sätestatud tingimustele.

2. Liikmesriigid võivad ühtlasi otsustada, et:

- (a) põllumajandustoodete tarne kohta muult tootjalt kui põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit töötlejale, turustajale või jaemüüjale sõlmitakse kirjalik leping;
- (b) põllumajandustoodete esmaostja teeb kirjaliku pakkumuse sõlmida leping, mille alusel põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit tarnib põllumajandustooteid.

Sellised lepingud või lepingu pakkumused peavad vastama lõigetes 4 ja 8 sätestatud tingimustele.

3. Liikmesriigid kehtestavad vahendusmehhanismi, et hõlmata juhtumeid, kus puudub kokkulepe lõigetes 1 ja 2 osutatud lepingu sõlmimiseks või sellise lepingu läbivaatamiseks.

Liikmesriigid teavitavad komisjoni oma territooriumil kehtestatud vahendusmehhanismidest.

4. Lõigetes 1 ja 2 osutatud leping või pakkumus lepingu sõlmimiseks:

- (a) sõlmitakse või tehakse enne tarnimist,
- (b) on kirjalik ning
- (c) hõlmab eelkõige järgmist:
- i) tarne eest makstav hind,
- mis ei muutu ja mis määratakse kindlaks lepingus või
 - mille arvutamiseks kombineeritakse mitmesugused lepingus kindlaks määratud tegurid, mis hõlmavad objektiivseid näitajaid, indekseid või lõpphinna arvutamise meetodeid, mis on kergesti juurdepääsetavad ja arusaadavad ning kajastavad turutingimuste ja tootmiskulude, tarnitavate koguste ning tarnitavate põllumajandustoodete kvaliteedi või koostise muutumist; selleks võivad liikmesriigid määrata kindlaks näitajad vastavalt

objektiivsetele kriteeriumidele, mis põhinevad tootmist ja toidutarneahelat käsitlevatel uuringutel; lepinguosalisel võivad vabalt viidata neile näitajatele või muudele näitajatele, mida nad asjakohaseks peavad;

- ii) selliste toodete kogus ja kvaliteet, mida võib või tuleb tarnida, ning selliste tarnete ajakava,
- iii) lepingu kestus, mis võib hõlmata kas kindlat või määramatut tähtaega koos lepingu lõpetamise sättega. Kui lepingu minimaalne kestus on pikem kui kuus kuud, sisaldab see ka läbivaatamisklauslit, mille võib käivitada eelkõige põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit;
- iv) üksikasjad maksetähtaegade ja maksekorra kohta;
- v) põllumajandustoodete kogumise või tarnimise kord,
- vi) vääramatu jõu korral kohaldatavad eeskirjad.

5. Erandina lõigetest 1 ja 2 ei nõuta kirjalikku lepingut või kirjalikku pakkumust lepingu sõlmimiseks järgmistel juhtudel:

- (a) tootjaorganisatsiooni või ühistu liige tarnib põllumajandustooteid tootjaorganisatsioonile või ühistule, mille liige ta on, tingimusel et selle tootjaorganisatsiooni või ühistu põhikirjas või selles sätestatud või selle alusel antud eeskirjades ja otsustes sisalduvad sätted, millel on lõike 4 punktidega a, b ja c ette nähtud sätetega sarnane mõju;
- (b) asjaomaste põllumajandustoodete esmaostja on mikro- või väikeettevõtja soovitusel 2003/361/EÜ tähenduses;
- (c) asjaomaste põllumajandustoodete tarnimine ja nende eest maksmine toimuvad samaaegselt;
- (d) tarne toimub tasuta või seoses selliste toodete kõrvaldamisega, mis ei ole enam müügikõlblikud.

6. Liikmesriigid võivad otsustada, et kirjalikku lepingut või kirjalikku pakkumust lepingu sõlmimiseks ei nõuta ühel või mitmel järgmistest juhtudest:

- (a) tarne on seotud toodetega, mille väärtus on võrdne liikmesriigi poolt kindlaksmääratava teatava läviväärtusega või sellest väiksem ja mis ei ületa 10 000 eurot;
- (b) tarne puudutab põllumajandustooteid, mille pakkumine on hooajaline, mille järgi on kõiguv nõudlus või mis riknevad kiiresti;
- (c) tarne puudutab põllumajandustooteid, mille puhul kasutatakse traditsioonilisi või tavapäraseid müügitavasid.

7. Kui kirjalikku lepingut või kirjalikku pakkumust lepingu sõlmimiseks lõike 5 punktide b, c ja d või lõike 6 kohaselt ei nõuta, võib põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit nõuda, et põllumajandustoodete mis tahes tarne kohta töötlejale, turustajale või jaemüüjale tuleb osaliste vahel sõlmida kirjalik leping või kirjalik pakkumus lepingu sõlmimiseks. Selline leping või pakkumus lepingu sõlmimiseks peab vastama lõikes 4 ja lõike 8 esimeses lõigus sätestatud tingimustele.

8. Põllumajandustootjate, tootjaorganisatsioonide või tootjaorganisatsioonide liitude ning töötlejate, turustajate või jaemüüjate vahel sõlmitud põllumajandustoodete tarnelepingute kõik punktid, sealhulgas lõike 4 punktis c sätestatud punktid ja nende alapunktid, on lepinguosaliste vahel vabalt kokkulepitavad.

Liikmesriigid võivad kehtestada ühe või mitu järgmistest kohustustest:

- (a) seoses käesoleva artikli lõikes 1 osutatud kirjalike lepingutega võib liikmesriik kehtestada:
- i) lepinguosaliste kohustuse leppida kokku põllumajandustoodete asjaomase tarnitava koguse ja nimetatud tarne eest makstava hinna omavahelises suhtes;
 - ii) lepingu miinimumkestuse, mis on vähemalt kuus kuud ja mis ei tohi takistada siseturu nõuetekohast toimimist;
- (b) lõike 2 punktis b osutatud kirjalike pakkumuste puhul kohustuse, et kirjalik pakumuse peab sisaldama lepingu minimaalset kestust, mis on sätestatud sel eesmärgil siseriiklikus õiguses. Selline miinimumkestus on vähemalt kuus kuud ja see ei tohi takistada siseturu nõuetekohast toimimist.

Põllumajandustootjad, tootjaorganisatsioonid või tootjaorganisatsioonide liidud võivad teise lõigu kohaselt kehtestatud lepingu miinimumkestusest kirjalikult keelduda.

9. Liikmesriigid võivad nõuda, et põllumajandustoodete ostja registreeriks lõikes 1 osutatud kirjalikud lepingud enne, kui põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit tarnib asjaomased põllumajandustooted nende territooriumil asuvale töötlejale, turustajale või jaemüüjale.
10. Lõigetega 2, 6, 8 ja 9 ette nähtud võimalusi kasutavad liikmesriigid teavitavad komisjoni nende kohaldamisest.
11. Komisjon võib vastu võtta rakendusaktid, millega kehtestatakse meetmed, mis on vajalikud lõigete 4 ja 5 ühtseks kohaldamiseks, ning meetmed, mis on seotud lõikes 10 sätestatud liikmesriikide teavitamiskohustusega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 229 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.“.

(7) Artiklit 210a muudetakse järgmiselt:

(a) lõikesse 3 lisatakse järgmised punktid:

„d) selliste peamiselt peretööstuse kasutavate väikeste põllumajandusettevõtete majandusliku elujõulisuse toetamine, mille standardtoodang, nagu on määratletud nõukogu määruse (EÜ) nr 1217/2009¹¹ artikli 2 punktis 8, ei ületa 100 000 eurot;

e) noorte põllumajandustoodete tootjate ligimeelitamine ja toetamine; või

f) põllumajandus- ja töötlemistevõttes töö- ja ohutustingimuste parandamine.“;

¹¹ Nõukogu 30. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1217/2009, millega luuakse põllumajandusettevõtte kestlikkuse andmevõrk (ELT L 328, 15.12.2009, lk 27, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1217/oj>).

(b) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„Alates 8. detsembrist 2023 võivad lõikes 1 osutatud tootjad taotleda komisjoni arvamust selle kohta, kas lõikes 1 osutatud kokkulepped, otsused ja kooskõlastatud tegevus seoses kestlikkusstandardite rakendamisega, mille eesmärk on aidata kaasa ühe või mitme lõike 3 punktides a, b ja c sätestatud eesmärgi saavutamisele, on kooskõlas käesoleva artikliga.

Alates [jõustumine + 2 aastat] võivad lõikes 1 osutatud tootjad taotleda komisjonilt arvamust selle kohta, kas lõikes 1 osutatud kokkulepped, otsused ja kooskõlastatud tegevus seoses kestlikkusstandardite rakendamisega, mille eesmärk on aidata kaasa ühe või mitme lõike 3 punktides d, e ja f sätestatud eesmärgi saavutamisele, on kooskõlas käesoleva artikliga.

Komisjon edastab taotlejale oma arvamuse nelja kuu jooksul pärast täieliku taotluse saamist.

Kui komisjon leiab pärast arvamuse esitamist, et käesoleva artikli lõigetes 1, 3 ja 7 osutatud tingimused ei ole enam täidetud, teatab ta, et edaspidi kohaldatakse asjaomase kokkuleppe, otsuse või kooskõlastatud tegevuse suhtes ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1 ning teavitab sellest tootjaid.

Komisjon võib omal algatusel või liikmesriigi taotluse alusel arvamuse sisu muuta, eelkõige juhul, kui taotleja on esitanud ebaõiget teavet või arvamust kuritarvitanud.“.

(8) Artikli 222 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Turgudel valitsevate tõsiste tasakaaluhäirete ajal võib komisjon vastu võtta rakendusakte, mille kohaselt ei kohaldata ELi toimimise lepingu artikli 101 lõiget 1 põllumajandustootjate, põllumajandustootjate liitude või põllumajandustootjate liitudest moodustatud ühenduste või tunnustatud tootjaorganisatsioonide, tunnustatud tootjaorganisatsioonide liitude või tunnustatud tootmisharudevaheliste organisatsioonide kokkulepete ja otsuste suhtes ükskõik millises käesoleva määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud sektoris, tingimusel et kõnealused kokkulepped ja otsused ei kahjusta siseturu nõuetekohast toimimist, nende range eesmärk on asjaomast sektorit stabiliseerida ja need kuuluvad ühte või mitmesse järgmisesse kategooriasse:

- (a) nende toodete turult kõrvaldamine või tasuta jagamine;
- (b) transformatsioon ja töötlemine;
- (c) eraettevõtjate poolne ladustamine;
- (d) ühised edendamisega seotud meetmed;
- (e) kokkulepped kvaliteedinõuete kohta;
- (f) selliste sisendite ühine ostmine, mis on vajalikud kahjurite ning looma- ja taimehaiguste leviku tõkestamiseks liidus, või mis on vajalikud loodusõnnetuste tagajärgedega toime tulemiseks liidus;
- (g) tootmise ajutine kavandamine, võttes arvesse tootmistsükli eripära.

Kui komisjon võtab kooskõlas käesoleva artikli esimese lõiguga vastu rakendusaktid, võib ta otsustada teha määruse (EL) 2021/2116 artiklis 16 osutatud põllumajandusreservist antava liidu toetuse asjaomastele liikmesriikidele kättesaadavaks. Sellise rahalise toetusega nähakse ette vahendid, mis on vajalikud selleks, et asjaomased ettevõtjad saaksid kõnealuseid kokkuleppeid ja otsuseid rakendada.

Komisjon täpsustab rakendusaktides esimeses lõigus sätestatud erandi kohaldamisala ja, vastavalt käesoleva artikli lõikele 3, ajavahemikku, millal erandit kohaldatakse, ning, vajaduse korral, asjaomasele liikmesriigile teise lõigu alusel eraldatud põllumajandusreservi summa.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 229 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.“.

(9) X lisa muudetakse järgmiselt:

(a) I punkti alapunkt 1 asendatakse järgmisega:

„1. Tarnelepingud sõlmitakse enne tarnimist kindlaksmääratud suhkrupeedikoguste kohta kirjalikult.“;

(b) I punkti alapunkt 2 asendatakse järgmisega:

„2. Tarnelepingute kestus võib olla mitu aastat. Kui lepingu minimaalne kestus on pikem kui kuus kuud, sisaldab see läbivaatamisklauslit, mille võib käivitada põllumajandustootja, tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit.“;

(c) II punkti alapunkti 2 lisatakse järgmine lõik:

„Hinna arvutamiseks kombineeritakse mitmesugused lepingus kindlaks määratud tegurid, mis hõlmavad objektiivseid näitajaid, indekseid või lõpphinna arvutamise meetodeid, mis on kergesti juurdepääsetavad ja arusaadavad ning kajastavad turutingimuste ja tootmiskulude, tarnitavate koguste ning tarnitava suhkrupeedi kvaliteedi või koostise muutumist. Selleks võivad liikmesriigid määrata kindlaks näitajad vastavalt objektiivsetele kriteeriumidele, mis põhinevad tootmist ja toidutarneahelat käsitlevatel uuringutel. Lepinguosalised võivad vabalt viidata neile näitajatele või muudele näitajatele, mida nad asjakohaseks peavad.“;

(d) III punkti lisatakse järgmine lõik:

„Tarnelepingud sisaldavad vääramatut jõe korral kohaldatavaid eeskirju.“;

(e) lisatakse IXa punkt:

„IXa PUNKT

Liikmesriigid võivad nõuda, et suhkruettevõtja registreeriks kirjalikud tarnelepingud enne suhkrupeedi tarnimist.“.

Artikkel 2

Määruse (EL) 2021/2115 muutmine

Määrust (EL) 2021/2115 muudetakse järgmiselt.

(1) Artiklit 52 muudetakse järgmiselt:

(a) lõikesse 3 lisatakse punkt i:

„i) tootjaorganisatsioon või tootjaorganisatsioonide liit rakendab rakenduskava liikmesriigis, kus puu- ja köögiviljasektori tootjate organiseerituse tase on rakenduskava rakendamisele eelnenud kolmel järjestikusel aastal olnud alla 10 %. Organiseerituse taseme arvutamiseks jagatakse puu- ja köögiviljatoodangu väärtus, mis on saadud asjaomases liikmesriigis ja turustatud määruse (EL) nr 1308/2013 alusel tunnustatud tootjaorganisatsioonide või tootjaorganisatsioonide liitude poolt, asjaomases liikmesriigis saadud puu- ja köögiviljatoodangu koguväärtusega.“;

(b) lisatakse lõige 5a:

„5a. Lõikes 1 sätestatud 50 % piirmäära suurendatakse 60 %-ni kulude puhul, mis on seotud artikli 46 punktides a, b või c osutatud eesmärkidega, kui on täidetud järgmised tingimused:

(a) kulud on seotud investeeringutega materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse, nagu on osutatud artikli 47 lõike 1 punktis a, mille on teinud noored põllumajandustootjad või uued põllumajandustootjad, kes ühinevad esimest korda määruse (EL) nr 1308/2013 alusel tunnustatud tootjaorganisatsiooniga;

(b) punktis a osutatud investeeringud tehakse nende noorte põllumajandustootjate või uute põllumajandustootjate valdustes nende esimese rakenduskava raames.“;

(c) lisatakse lõige 7:

„7. Lõikes 1 sätestatud 50 % piirmäära suurendatakse 70 %-ni tegelikest kuludest, mis on asjaomasel aastal kantud tootjaorganisatsioonide või tootjaorganisatsioonide liitude rakendatavate rakenduskavade puhul ja mis on mõjutatud asjaomasel aastal liikmesriikide poolt kindlaksmääratavatest ebasoodsatest ilmastikutingimustest, loodusõnnetustest, taimehaigustest või kahjurite levikust.“.

(2) Artiklisse 68 lisatakse lõige 2a:

„2a. Käesoleva määruse artikli 52 lõike 3 punkte a–d ja f–h ning artikli 52 lõiget 5a kohaldatakse *mutatis mutandis*.“.

(3) Artikli 88 lõige 7 asendatakse järgmisega:

„7. Alates 2025. aastast võivad liikmesriigid vaadata oma lõikes 6 osutatud otsused läbi osana oma ÜPP strateegiakava muutmise taotlusest kooskõlas artikliga 119 ning otsustada kasutada kuni 6 % oma otsetoetusteks ette nähtud ja V lisas sätestatud eraldistest, millest on maha arvatud VIII lisas esitatud puuvilla jaoks ette nähtud eraldised, muudesse sektoritesse sekkumise viiside jaoks, millele on osutatud III jaotise III peatüki 7. jaos.

Summat, mis vastab käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud protsendile liikmesriikide otsetoetusteks ette nähtud eraldistest ja mida kasutatakse teataval eelarveaastal muudesse sektoritesse sekkumise viiside jaoks, käsitatakse rahaeraldistena, mis on liikmesriikidele ette nähtud eelarveaasta kohta muudesse sektoritesse sekkumise viiside jaoks.“.

Artikkel 3

Määruse (EL) 2021/2116 muutmine

Määruse (EL) 2021/2116 artikli 16 lõike 1 teise lõigu punkt b asendatakse järgmisega:

„b) erakorralised meetmed määruse (EL) nr 1308/2013 artiklite 219, 220, 221 ja 222 alusel.“.

Artikkel 4

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikli 1 punkti 1 kohaldatakse alates [+ kaks aastat].

Artikli 1 punkte 2 ja 6 kohaldatakse alates [+ 18 kuud].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja